

INHOUD

	Inleiding	9
DEEL I	VOOR VERTREK	17
	1 Voorbereiding	19
	Het schip	19
	Motoronderhoud	19
	Scheepspapieren	20
	Inventaris	22
	Marifoon	22
	Huren	23
	Telefoneren	23
	2 Varen door België; theorie en praktijk	25
	Theorie	25
	Praktijk	25
	Beroepsvaart	26
	Aanleggen	27
	Sluizen passeren	28
	Schutten	28
	3 Planning	31
	Bedieningstijden	31
	Toegangsroutes vanuit Nederland	31
	Toegangsroutes van of naar Frankrijk	33
	Hoofdroutes en reistijd	34
	Stremmingen	34
	Varen in etappes	34
	Aanlegplaatsen	35
	Bevoorrading	35
	Kaarten, boeken en websites	36

Hollandia, derde, herziene druk 2020

© 2012, 2020 Frank Koorneef

© 2012, 2020 Uitgeverij Hollandia BV, Postbus 317, 2000 AH Haarlem

(e-mail: info@gottmer.nl)

Uitgeverij Hollandia BV maakt deel uit van de Gottmer Uitgevers Groep BV

Omslagontwerp en vormgeving: Villa Grafica, Diemen

Cartografie: René Vleut, Lelystad

Foto's: Frank Koorneef, behalve die op p. 13, 99, 145 en 201 (Ellen Koorneef)

ISBN 978 90 6410 727 6 / NUR 484

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of een andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DEEL II	VAARGEBIEDEN BELGIË	37			
VAARGEBIED A	Rond Antwerpen	39			
	Schelde-Rijnverbinding	40			
	Havengebied Antwerpen	42			
	Zeeschelde	50			
	Rupel	57			
	Beneden-Nete en Netekanaal	60			
	Dijle	62			
	Kanaal Leuven-Dijle	64			
VAARGEBIED B	Rond Gent	69			
	Kanaal van Gent naar Terneuzen	69			
	Ringvaart om Gent	72			
	Gent en Gentse stadswateren	74			
VAARGEBIED C	Rond Boven-Schelde en Leie	83			
	Boven-Schelde	84			
	Leie	90			
	Afleidingskanaal van de Leie	97			
	Kanaal Bossuit-Kortrijk	98			
	Spierekanaal	100			
VAARGEBIED D	Centrum van België	105			
	Zeekanaal Brussel	105			
	Brussel	109			
	Kanaal Brussel-Charleroi	113			
	Nieuw Centrumkanaal	117			
	Historisch Centrumkanaal	122			
	Kanaal Nimy-Blaton-Péronnes	126			
VAARGEBIED E	De Kempen	133			
	Albertkanaal	133			
	Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten	137			
	Kanaal Bocholt-Herentals	141			
	Kanaal Dessel-Kwaadmechelen	145			
	Zuid-Willemsvaart	146			
	Kanaal Briegden-Neerharen	151			
VAARGEBIED F	Maas en Samber	153			
	Maas	153			
	- Sluis Ternaaien	155			
	- Beneden-Maas	156			
	- Midden-Maas	158			
	- Boven-Maas	162			
	Samber	166			
	- Beneden-Samber	167			
	- Boven-Samber	169			
VAARGEBIED G	West-Vlaanderen	173			
	Kanaal Gent-Oostende	174			
	Kanaal Plassendale-Nieuwpoort	181			
	Kanaal Nieuwpoort-Duinkerken	184			
	IJzer	186			
	Lokanaal	188			
	Kanaal Ieper-IJzer	191			
DEEL III	Rondje Moezel	193			
	Inleiding	195			
	1 Voorbereiding	199			
	Het schip	200			
	Voorzorgsmaatregelen	200			
	Inventaris	201			
	Scheepspapieren	201			
	Telefoneren	203			
	2 Vaaraanwijzingen	205			
	De Moezel	205			
	- De buitenbocht	205			
	- Cruiseschepen	206			
	De Rijn	206			
	- Reglementen	206			
	- Golven en stroming	206			
	- Het blauwe bord	207			
	- Passagiersschepen	207			
	3 Planning en reistijd	209			
	Reistijd	209			
	Alternatieve routes	209			
	Stremmingen	211			
	Bedieningstijden, aanlegplaatsen, water, diesel en gas	211			
	Boeken, kaarten en websites	212			
DEEL IV	DE VAARGEBIEDEN	213			
VAARGEBIED H	Maas	215			
	Maas	215			
VAARGEBIED I	Marne-Rijnkanaal	229			
	Marne-Rijnkanaal	229			
VAARGEBIED J	Moezel	237			
	Moezel, van Nancy tot Trier	237			
	Moezel, van Trier tot Koblenz	245			
VAARGEBIED K	Rijn	255			
	Rijn	256			
	Lahn	260			
	Nawoord	268			
	Vertaaltabel Nederlands-Frans-Duits	269			
	Register van vaarwegen en (haven)plaatsen	270			
	Noot van de uitgever	272			

INLEIDING

Het is niet algemeen bekend dat België een wijd vertakt net van vaarwegen heeft dat qua dichtheid niet veel onderdoet voor dat van Nederland. De totale lengte van de Belgische binnenwateren is 1500 kilometer. Net zoals in Nederland is iedere streek van België over het water bereikbaar, met uitzondering van de hogere delen van de Ardennen in Belgisch Luxemburg. Ook alle belangrijke steden zijn over het water bereikbaar. Met name Vlaanderen heeft een lange geschiedenis op het gebied van de scheepvaart. Al in zeer vroege tijden maakten de Vlamingen gebruik van sluisen. Oeroude steden als Antwerpen, Gent en Brugge danken een groot deel van hun welvaart en hun uiterlijk (met uitgestrekte havengebieden of grachten met hoogbruggetjes) aan een rijk verleden vol scheepvaart.

Varen door België is anders dan varen door Nederland. De oevers zijn anders, de dorpen en steden langs het water zijn anders, de schepen zijn anders en toch lijken veel dingen zo vertrouwd. Hoe dichtbij België ook is – zeker vanuit het zuiden van Nederland –, je vaart toch echt in het buitenland. Waar je de grens ook passeert, de kennismaking met België vanaf het water is bijzonder.

VOOROORDELEN

Over het varen door België heersen nogal wat vooroordelen: het zou maar saai varen zijn door eentonige kanalen die rechttoe rechtaan door industriegebieden lopen. Voor een deel zijn deze vooroordelen terecht. De schaalvergroting die is doorgevoerd op de Belgische vaarwegen heeft ervoor gezorgd dat deze vaarwegen nog steeds door de

< Het hellend vlak van Ronquières is op zich al een reden om het Kanaal Brussel-Charleroi te bevaren.

Varen in België is varen van stad naar stad. Vanaf je boot loop je zo de stad Mechelen in.

weer) bijvoorbeeld de steden Gent, Brugge, Antwerpen en Brussel met staande mast aan te doen.

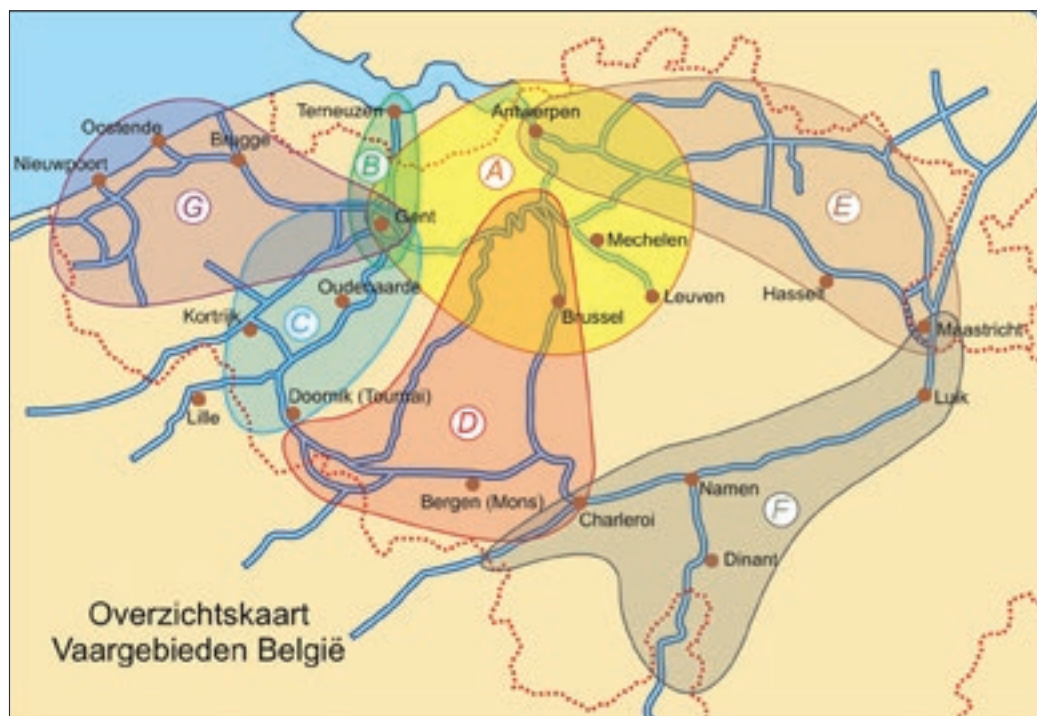
VERSNIPPERD

Dit boek is een gids die je de weg wijst over de Belgische binnenwateren. Omdat overheidsstructuren in België anders in elkaar steken dan in ons eigen land is veel (landelijke) informatie versnipperd. De nautische gegevens en bijzonderheden van Vlaanderen en Wallonië zijn niet centraal georganiseerd en er zijn weinig uitgaven die zowel Vlaanderen als Wallonië behandelen. Daarbij komt nog dat de vaarwegen in Vlaanderen in beheer bij verschillende organisaties zijn. Op een vaartocht die door beide gewesten loopt is het daarom soms lastig om alle benodigde informatie bij elkaar te zoeken. En het is zo dat de vaargegevens van diverse partijen elkaar regelmatig tegenspreken. Een voorbeeld hiervan is de maximale doorvaarthoogte van de Boven-Schelde. Volgens Navicarte is

die 5,88 meter, volgens de ANWB 6,8 meter, Derouck zegt 6,18 meter en een Engelse *pilot* geeft 7,0 meter op. Een van de dingen die het lastig maakt is dat de Vlaamse instanties in dit geval alleen de maten voor het Vlaamse gedeelte van de Boven-Schelde geven, en dat juist het Waalse deel de krapste maten heeft. In dit geval (en in vergelijkbare gevallen van twijfel) heb ik ervoor gekozen om de krapste maat van doorvaarthoogte, vaardiepte en breedte over te nemen; beter aangenaam verrast dan onaangenaam.

INDELING

Deel I van deze vaarwijzer verschaft alle informatie die je nodig hebt om een vaartocht door België voor te bereiden. Hier vind je het antwoord op vragen als: welke papieren heb ik nodig, welke vaarregels zijn anders dan in Nederland, uit welke vaarroutes naar België kan ik kiezen, hoeveel tijd moet ik uittrekken voor een tocht door België? Varen op de Belgische binnenwateren betekent dat je

Op veel Belgische kanalen vaar je van sluis naar sluis.

veelvuldig met beroepsvaart te maken krijgt, relatief gezien meer dan in Nederland, waar veel grote watersportgebieden nagenoeg vrij zijn van vrachvaart. Daarom vind je in deel I ook tips over hoe je het beste om kunt gaan met de beroepsvaart en tips om zo soepel mogelijk door de sluisen te komen. Ook zaken als welke boeken en kaarten je nodig hebt komen hier aan bod.

In deel II van het boek vind je de kern van het varen door België: hier worden de vaargebieden beschreven. Aan de hand van ieder vaarwater wordt aangegeven wat je tijdens de vaart tegenkomt, waar je al varend op moet letten en wat er onderweg te zien en te beleven valt.

In de delen III en IV wordt het 'rondje Moezel' beschreven, een grensoverschrijdende vaartocht die weliswaar altijd in België begint, maar daarna ook door Frankrijk, Luxemburg en Duitsland loopt.

DE VAARGEBIEDEN

In deel II worden de vaarwegen van België behandeld. Deel II is onderverdeeld in zeven vaargebieden.

Vaargebied A: Rond Antwerpen

Vaargebied B: Rond Gent

Vaargebied C: Rond Boven-Schelde en Leie

Vaargebied D: Centrum van België

Vaargebied E: De Kempen

Vaargebied F: Maas en Samber

Vaargebied G: West-Vlaanderen

In deel IV worden de vaargebieden van rondje Moezel besproken.

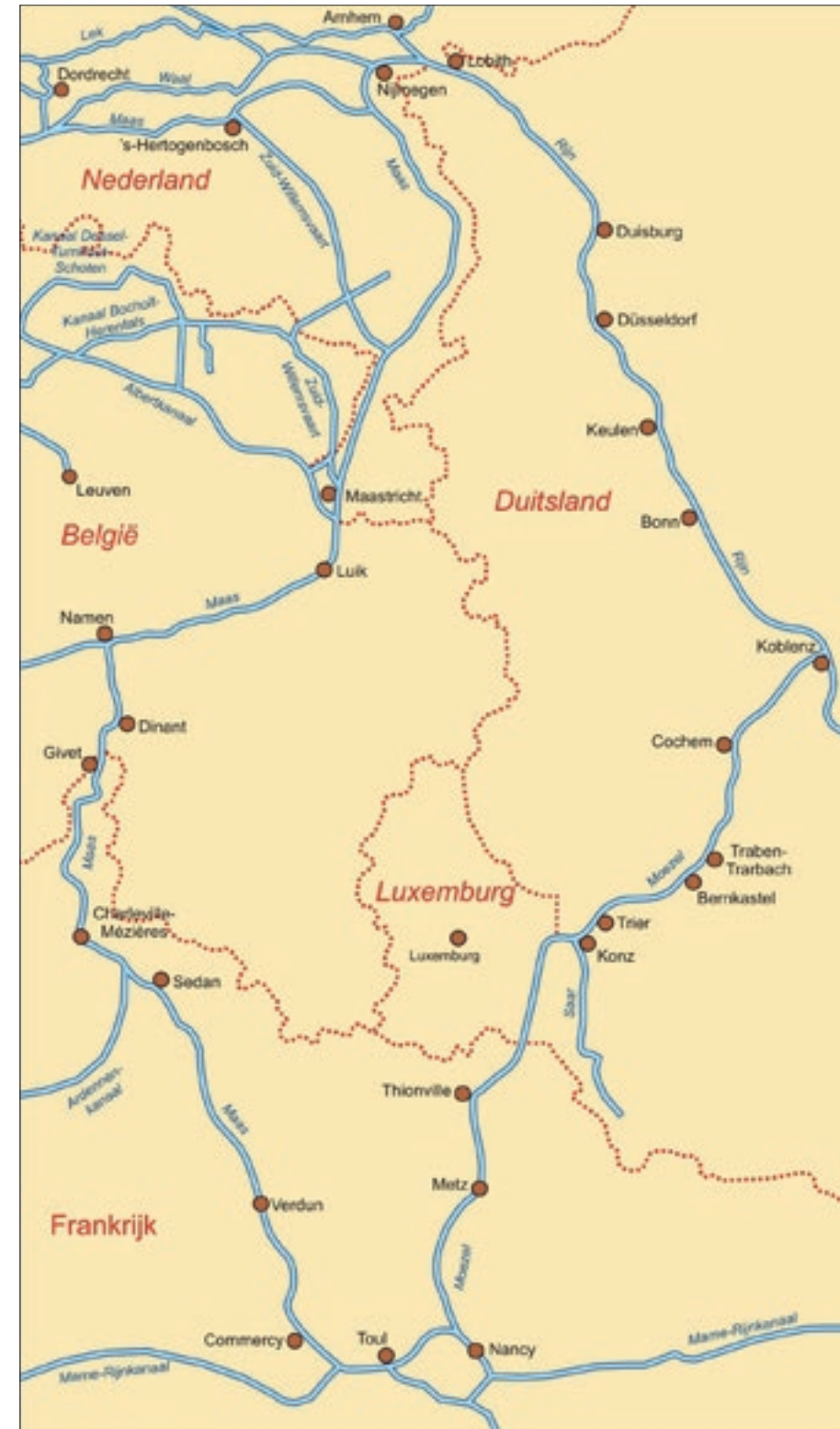
Vaargebied H: Maas

Vaargebied I: Marne-Rijnkanaal

Vaargebied J: Moezel

Vaargebied K: Rijn

Elk vaargebied is onderverdeeld in kleinere hoofdstukken, waarin steeds een vaarweg behandeld wordt. Per vaarweg vind je allereerst alle gegevens op een rij, zodat je

WAARSCHUWING KAARTEN

Om de ligging van diverse vaarwegen, dorpen en steden en het verloop van vaarroutes duidelijk te maken, is bij elk vaargebied een aantal kaarten getekend. Deze kaarten zijn absoluut niet op schaal en dienen uitsluitend om in een oogopslag een bepaalde situatie inzichtelijk te maken. Ze zijn volstrekt ongeschikt om op te navigeren; daarvoor zijn officiële waterkaarten nodig. Een overzicht daarvan staat op p. 36 en 212.

AFKORTINGEN

In deze vaarwijzer worden de volgende afkortingen gebruikt:

- JH** jachthaven
- WV** watersportvereniging
- BB** beweegbare brug
- H** hoogte
- kmr** kilometerraai (kilometeraanduiding op rivieren)
- GLW** gemiddeld laagwater
- GHW** gemiddeld hoogwater
- RO** rechteroever*
- LO** linkeroever*

* Gezien vanaf de bron van een rivier

VAARGEBIED A

Rond Antwerpen

Voor velen die vanuit het westen van Nederland naar België varen, zal dit deel van België het eerste zijn dat ze aandoen. Vaargebied A ligt in de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant en is geheel Nederlandstalig. De belangrijkste steden die hier liggen zijn Antwerpen, Mechelen en Leuven. Bezienswaardige kleinere plaatsen zijn Lier en Dendermonde. Het landschap in deze regio is vlak en ondanks de typisch Belgische bouwstijl van de huizen doet met name de landelijke omgeving op veel plaatsen sterk aan Nederland denken.

< Veel van de wateren in vaargebied A zijn aan getijden onderhevig.

De meest gebruikte vaarroute naar het havengebied rond Antwerpen is die over de Schelde-Rijnverbinding. Hiermee vaar je dwars door het Antwerps havengebied, wat een bijzondere ervaring is. Het vaargebied rond Antwerpen is uniek in dit deel van Europa door de aanwezigheid van de vele bevaarbare getijstroom, zoals de Zeeschelde, de Rupel, de Dijle, de Durme en de Beneden-Nete. Al deze rivieren maken deel uit van het Schelde-estuarium. Door een samenloop van diverse factoren hebben deze wateren een behoorlijk groot getijverschil en de bijkomende hoge stroomsnelheden – die kunnen oplopen tot 8 à 10 km/uur. Dit alles geeft het varen hier zijn eigen dynamiek. De timing van je vaartocht is erg belangrijk, als je tenminste niet een groot deel van de dag tegen de getijstroom in wilt varen!

Schelde-Rijnverbinding

GEGEVENS

Lengte van het traject: 37 km*

Laagste vaste brug: 9,10 m

Grootste breedte: n.v.t.

Maximale diepgang: 4,00 m

Aantal sluisen: 1 (Kreekraksluizen), tevens sluisen in verbinding met de Zeeschelde

Marifoonkanalen: 20 (Kreekraksluizen); 2 (Noorlandbrug); 74 (navigatie- en veiligheidskanaal Antwerps havengebied)

Maximumsnelheid: 20 km/uur

Bijzonderheden: drukke beroepsvaart; aan- en afmeldplicht bij doorvaart Noorlandbrug

Aansluiting op: Volkerak; Zoommeer; havengebied Antwerpen; Zeeschelde

Waterkaart: ANWB Waterkaart 13, West-Brabant

* Waarvan 32 km in Nederland en 5 km in België

BEDIENINGSTIJDEN

Doorlopend

ALGEMEEN

De Schelde-Rijnverbinding is voor de beroepsbinnenvaart tussen Amsterdam of Rotterdam en Antwerpen de belangrijkste toegangspoort tot België. Van het hier beschreven vaarwater ligt het eerste deel tussen de invaart vanaf het Volkerak en de grens met België ten zuiden van de Kreekraksluizen. Het tweede deel ligt in België tussen de grens en de plek waar de Zandkreeken Berendrechtssluis uitkomen in een ruime zwaaihoek. Het sluisencomplex van Zandvliet en Berendrecht is overigens niet bestemd voor de pleziervaart.

Groene oevers, hoge golven

De invaart van de Schelde-Rijnverbinding vanaf het Volkerak wordt aangegeven met geleidelichten. Het verdient aanbeveling om al tijdens de aanloop van het kanaal uiterst rechts ten opzichte van de geleidelichten te varen, zodat je al op het Volkerak buiten de baan van de grote vrachtschepen blijft. Hoewel het kanaal minimaal 120 meter breed is komen de vrachtschepen vaak vrij dicht langsvaren, omdat oplopers en tegemoetkomend verkeer dat noodzakelijk maken. Reden om ook op het kanaal dicht onder de stuurboordwal te blijven. Houd er hierbij rekening mee dat de bakens vaak door onder water liggende strekdammen met elkaar verbonden zijn. De oevers zijn over het algemeen mooi begroeid maar omdat er weinig afwisseling is, maakt het kanaal over het geheel toch een wat saaie indruk. Tijdens de vaart over de Schelde-Rijnverbinding moet je rekening houden met flinke golfslag van de intensieve beroepsvaart. Ter hoogte van Tholen is er wat meer variatie op de oevers te zien en ter hoogte van Bergen op Zoom varieert de breedte van het vaarwater, omdat je daar het Zoommeer oversteekt. Vanaf het Zoommeer is de haven van Bergen op Zoom bereikbaar

De Schelde-Rijnverbinding heeft mooie groene oevers.

via het Bergse Diep. Ook de Oosterschelde is bereikbaar vanaf het Zoommeer, via de Bergse Diepsluis.

Kreekraksluizen

Als je het Zoommeer bent overgestoken liggen de Kreekraksluizen voor je. Dit grote sluisencomplex bestaat uit twee forse kolken (325 x 24 m). Voor de Kreekraksluizen geldt een aanmeldplicht via marifoonkanaal 20. Ook zijn er praatpalen op de remmingwerken aanwezig. De sluiswachter geeft aan in welke sluis je moet schutten. De sluisen zijn voorzien van 'guillotinedeuren' – sluisdeuren die omhooggaan om de scheepvaart door te laten. Ze blijven enige tijd nadruipen. Het verval in de sluis is ongeveer 1,8 meter. Wie in de richting van Antwerpen vaart gaat omhoog. Omdat het Zoommeer een zoetwaterbekken is dat men graag zoet wil houden, terwijl er bij elke schutting verzilt water vanuit de Antwerpse haven komt, is er in de Kreekraksluizen een ingewikkeld zoet- en zoutwaterscheidingsstelsel aangelegd. Onder beide schutkolken ligt een dubbele vloer, waarin een buizenstelsel het water afvoert naar een opvangbekken naast de sluisen.

Dankzij de Kreekraksluizen komen de

vrachtschepen in groepen voorbij. Gezien de tijd die een schut in beslag neemt, zul je tussen 'de Kreekrak' en de Antwerpse havens meestal niet vaker dan één keer door een groep vrachtschepen worden opgelopen. Ongeveer 8,5 kilometer ten zuiden van de sluisen bereik je de grens tussen Nederland en België. Dit punt, ergens halverwege een ruime bocht naar bakboord, is te herkennen aan een witte grenspaal op de oever en aan de veranderende oeverbeschoeiing. Direct na de grens met België maakt het kanaal een haakse bocht naar stuurboord, waardoor het even lijkt alsof het kanaal hier doodloopt. Deze wonderlijke situatie is ontstaan omdat het ooit de bedoeling was dat hier een aftakking naar het Albertkanaal zou

DE GROOTSTE SLUIS TER WERELD

Met afmetingen van maar liefst 500 bij 68 meter en een diepte van 17 meter is de in 1989 geopende Berendrechtssluis de grootste sluis ter wereld: veel groter dan de beroemde sluisen in het Panamakanaal, die 'slechts' afmetingen van 305 x 33,5 meter hebben. Naast de Berendrechtssluis ligt de Zandvlietssluis, die maar een maatje kleiner is (500 x 57 m).

steeds schoner worden van het rivierwater wordt de Rupel hiermee langzamerhand een groene rivier.

AANLEGPLAATSEN

In de Rupel zelf is maar één mogelijke aanlegplaats: aan de (drijvende) passantensteiger in Boom. Hier mag je als passant maximaal 24 uur liggen. Je deelt de steiger met het veerpontje tussen Boom en Klein Willebroek. Een andere mogelijkheid is om de Rupel te verlaten door sluis Klein Willebroek, die van 3,5 uur voor tot 3,5 uur na HW Boom bediend wordt, zolang dat in het seizoen (apr t/m sept) tussen 6.00 uur en 22.00 uur valt. Sluis Klein Willebroek is bereikbaar via VHF 68. In het charmante gehucht Klein Willebroek zijn twee watersportverenigingen en een jachthaven, waar je beschut (en getijloos) ligt in de oude maar nog steeds in gebruik zijnde vaarverbinding tussen de Rupel en het Zeekanaal Brussel.

Beneden-Nete en Netekanaal

GEGEVENS

Lengte van het traject: 26,2 km (resp. 10,7 en 15,5 km)

Laagste vaste brug: 4,50 m bij GHW

Grootste breedte: 10,50 m

Maximale diepgang: 1,60 m bij GLW

Aantal sluisen: 2

Marifoonkanalen: 22 (sluis Duffel en sluis Viersel)

Maximumsnelheid: 9 km/uur (diepgang >1 m); 12 km/uur (diepgang <1 m)

Hoogwater op de Beneden-Nete valt ongeveer 1 uur en 50 minuten na HW Antwerpen, en laagwater valt ongeveer 3¼ uur na LW Antwerpen. Het getijverschil varieert van 2,2 meter bij doortij tot 2,6 meter bij springtij.

Bijzonderheden: Beneden-Nete is getijdenwater

Aansluiting op: Rupel; Dijle; Kanaal Leuven-Dijle; Albertkanaal

BEDIENINGSTIJDEN

Sluis Duffel

ma t/m za: het gehele jaar 6.00-22.00 uur

zon- en feestdagen: het gehele jaar 7.00-13.00 uur (m.u.v. 1 jan, Pasen en 25 dec)

Sluis Viersel

ma t/m za: het gehele jaar 6.00-22.00 uur

zon- en feestdagen: mei t/m sept 10.00-18.00 uur
okt t/m apr geen bediening

ALGEMEEN

Het hier beschreven vaarwater ligt ten zuidoosten van Antwerpen. Er is sprake van een groot aantal stromen en stroompjes met de naam Nete. De Grote Nete en de Kleine Nete ontstaan op verschillende plaatsen in de Kempenstreek en vloeien samen in de plaats Lier. Daarvandaan gaan ze samen verder als Nete. Zowel de Grote als de Kleine Nete waren vroeger bevaarbaar, maar sinds de opening van het Netekanaal in de tweede helft van de 20ste eeuw zijn beide buiten gebruik geraakt.

Het zuidelijkste deel van de Nete, tussen sluis Duffel en de samenvloeiing met de Dijle en de Rupel, is getijdenwater. Dit deel wordt Beneden-Nete genoemd. Vanaf sluis Duffel tot aan de monding in het Albertkanaal ligt het Netekanaal. Het Netekanaal maakt gebruik van de vallei van het riviertje de Nete. De vaarroute (geschikt voor schepen tot 1350

Dwars door Lier lopen diverse grachten.

ton) over de Beneden-Nete en het Netekanaal wordt door de beroepsvaart tussen de Zeeschelde en het Albertkanaal gebruikt als een soort bypass van het Antwerpse havengebied. Door deze route te kiezen omzeil je de drukte en de wachttijden van de Royerssluis. Ook voor de pleziervaart kan dit een goede optie zijn, zeker als het getij op de Rupel en de Beneden-Nete gunstig staat.

Bochtig

De Beneden-Nete is getijdenwater dankzij de open verbinding met de Noordzee (via de Westerschelde, de Zeeschelde en de Rupel). De Beneden-Nete heeft een flink aantal bochten die stroomafwaarts steeds wijder worden. Deze bochten zijn niet altijd even overzichtelijk en in geval van twijfel kun je gebruikmaken van marifoonkanaal 10. De breedte is 50 tot 70 meter. De stroming kan behoorlijk zijn en is zeker iets om rekening mee te houden. Niet alleen wat betreft planning, maar ook bij de passage van bruggen. De rivier ligt in een groene omgeving, slechts af en toe is er wat industrie op de oevers. Met laagwater zie je niet veel meer dan

modder met riet erboven, omdat de oevers hoog en steil zijn. Stroomopwaarts (dus in noordoostelijke richting) gezien takt vlak voor sluis Duffel aan bakboord de (onbevaarbare) Kleine Nete af, in de richting van het centrum van Lier. Sluis Duffel, met twee sluiskolken naast elkaar, brengt je in het Netekanaal. De grote kolk is 160 x 16 meter en de kleine kolk is 55 x 7,5 meter. Het verval in de sluis is afhankelijk van het getij.

Strak

Vanaf sluis Duffel bevaar je het Netekanaal. Door het ontbreken van het getij en door het feit dat dit kanaal duidelijk aangelegd is, heeft dit deel van de vaarverbinding een totaal ander karakter. Wat blijft is het groen op de oevers, evenals het slechts spaarzaam

De Jubelklok in de Lierse Zimmertoren.

breed kanaal met betonnen randen. Tussen sluis Merelbeke en sluis Evergem zijn de kades loodrecht zodat de golven weerkaatst worden. Met name hekgolven blijven lang doorlopen. Het vaarwater is recht en saai. Het kanaal wordt overspannen door meer dan twintig bruggen, onder meer van de snelwegen rond de stad.

AANLEGPLAATSEN

Op de plaatsen waar de oude takken van de Leie en de Schelde de Ringvaart kruisen, zijn aan de stadskant (dus noordelijk) van de Ringvaart keersluizen aangelegd. Achter die sluisen zijn jachthavens van watersportverenigingen met plek voor passanten. Met

name wie op doorreis is en niet van plan is om het centrum van Gent aan te doen, ligt hier handig. Je bespaart het vaartochtje de stad in en kunt de volgende dag meteen weer wegvaren.

Bij de invaart van de Zeeschelde, vlak voorbij sluis Merelbeke, ligt de haven van Yachting Merelbeke achter keersluis E3. Een kilometer of 5 verderop ligt de haven van VVW Gent-Leie aan de invaart van de Leie achter keersluis K2. Beide jachthavens hebben ongeveer tien passantenligplaatsen. De keersluizen staan gewoonlijk open. Mochten ze door een hoge rivierwaterstand gesloten zijn, dan worden ze bediend op de meest gebruikelijke scheepvaarttijden.

Brandstof is aan of vlak bij de Ringvaart te verkrijgen op een bunkerschip bij de invaart

van de Boven-Schelde en in de Voorhaven aan de noordkant van de stad, nabij de Meulestedebrug.

De aanlegmogelijkheden in het centrum van Gent staan beschreven onder Gent en Gentse stadswateren.

Gent en Gentse Stadswateren

De binnenstad van Gent is een wirwar van allerlei waterlopen, grachten en riviertjes, die voor een deel bevaarbaar zijn en voor een deel niet of nauwelijks. Helaas is het niet mogelijk het mooiste gedeelte van Gent, rond de Graslei, Korenlei en Kraanlei, met eigen boot te bevaren – de doorvaarthoogte van de vaste bruggen is niet toereikend voor het

gemiddelde jacht. Met de bijboot kan deze tocht overigens wel gemaakt worden, of natuurlijk met de rondvaartboot.

Door Gent lopen drie doorgaande vaarroutes, die hieronder beschreven staan. Al deze verbindingen komen uit op de Ringvaart. De volgorde is gezien vanaf de Zeeschelde en vervolgens met de klok mee. Op zondag is doorvaart door de stad niet mogelijk of lastig, want dan worden veel sluisen en sommige bruggen niet bediend (of pas na telefonische aanvraag ruim van tevoren). De passantenhaven aan de Lindenlei is op zondag wel altijd bereikbaar vanaf de Zeeschelde en de Leie. De passantenhaven Portus Ganda is op zondag alleen bereikbaar vanaf het Kanaal van Gent naar Terneuzen.

Route A

Schelde – Afleidingskanaal van het Strop – Visserijvaart – Handelsdok

GEGEVENEN

Lengte van het traject: 8 km

Laagste vaste brug: 3,90 m

Grootste breedte: 6,50 m

Maximale diepgang: 1,40 m

Aantal sluisen: 3, waarvan 2 altijd openstaan en 1 bediend wordt (Brusselsepoortsluis)

Maximalsnelheid: 5 km/uur

BEDIENINGSTIJDEN

ma t/m za: 7.00-19.00 uur

zon- en feestdagen:

1 mei t/m 30 sept 10.00-18.00 uur

1 okt t/m 30 apr gesloten

De drie torens waar Gent beroemd om is: die van de St.-Baafskathedraal, de St.-Nicolaaskerk en het belfort.

ALGEMEEN

In deze vaarroute hoeft tot aan het Tolhuisdok geen brug geopend te worden, want alle beweegbare bruggen zijn even hoog of hoger dan de laagste vaste brug. De invaart van deze route vanaf de Ringvaart is via keersluis E3, die meestal openstaat. Direct na de sluis passeer je de jachthaven van Yachting Merelbeke. Het eerste deel van de vaarroute loopt over een oude tak van de Schelde, met vooral aan stuurboord enigszins parkachtige oevers. Aan bakboord staat nog een enkele fabriek in het groen. Na de passage van een hoge oude spoorbrug en een drietal drukke verkeersbruggen (waaronder die van snelweg E17) takt naar stuurboord het Afleidingskanaal van het Strop af. Wie hier bakboord uit gaat, vaart via de Muinkschelde en de Ketelvaart naar het centrum van de stad, waar ook aanlegplaatsen zijn (zie route B). Inmiddels is de omgeving echt stedelijk geworden.

Mooie bomen en Vlaamse gevels

Het Afleidingskanaal van het Strop voert je over een lengte van ongeveer 1 kilometer naar de invaart van de Visserijvaart. Bijna aan het einde ligt de Brusselsepoortsluis,

Deinze en Kortrijk is de Leie een grootschalige waterweg en voorbij Kortrijk is de rivier afwisselend een groot- en kleinschalige waterweg.

De Boven-Schelde is een drukbevaren hoofd-route van en naar Frankrijk. De omgeving van de Boven-Schelde is voor een groot deel heuvelachtig.

Boven-Schelde

GEGEVENS

Lengte van het traject: 86 km

Laagste vaste brug: 5,88 m

Grootste breedte: 9,60 m

Maximale diepgang: 2,10 m

Aantal sluizen: 5

Marifoonkanalen: 20 (brug Oudenaarde, sluizen Asper, Oudenaarde, Berchem-Kerkhove en Kain); 79 (sluizen Hérinnes); 80 (centrale post Doornik)

Maximumsnelheid: in het Vlaams gewest 12 km/ uur

(diepgang <1 m) of 9 km/ uur (diepgang >1 m); in het Waals gewest 8 km/uur

Bijzonderheden: (lichte) stroming

Aansluiting op: Ringvaart om Gent; Kanaal Bossuit-Kortrijk; Spierekanaal; Kanaal Nimy-Blaton-Péronnes; Scarpe (Frankrijk)

BEDIENINGSTIJDEN

Vlaams gewest

het gehele jaar: vanaf ma 6.00 uur doorlopend tot za 18.00 uur

zon- en feestdagen: 10.00-18.00 uur

De brug in Oudenaarde heeft een spitsluiting op weekdagen 8.15-8.30 uur en op woensdag tevens van 12.15-12.30 uur

Waals gewest

ma t/m za: het gehele jaar 6.00-22.00 uur (za tot 19.30 uur)

zon- en feestdagen: het gehele jaar 9.00-18.00 uur

De beroepsvaart maakt intensief gebruik van de Boven-Schelde.

ALGEMEEN

De 350 kilometer lange Schelde ontspringt in Mont-St.-Martin, ongeveer 20 kilometer ten zuiden van Cambrai. De rivier is vanaf Cambrai tot de monding in de Noordzee bevaarbaar en stroomt hierbij door drie landen. In totaal ligt 190 kilometer van de totale loop van de Schelde in België. Tussen Cambrai en Gent is de Schelde gekanaliseerd en heet dan Boven-Schelde. In Frankrijk en het Waalse deel van België heet de (Boven-)Schelde (Haut) Escaut.

De Schelde komt België binnen bij Bléharies. Voorbij Gent gaat de gekanaliseerde Boven-Schelde over in Zeeschelde (vaargebied A). Ondanks het feit dat de rivier tussen de Franse grens en Gent gekanaliseerd is, kan er toch nog enige noordgaande stroming lopen. In natte periodes kan de stroomsnelheid oplopen tot 2 km/uur.

Doorgaande route naar Frankrijk

De beroepsvaart maakt intensief gebruik van de Boven-Schelde. Het eerste deel, vanaf Gent tot aan sluis Gavere, is geschikt voor vrachtschepen tot 2000 ton; het gedeelte tussen Gavere en de aansluiting met Canal de la Sensée (Frankrijk) is bevaarbaar voor vrachtschepen tot 1350 ton. De beroepsvaart vaart dag en nacht door – iets om rekening mee te houden bij het kiezen van een aanlegplaats.

Vanaf de Boven-Schelde in Frankrijk heb je aansluiting op de Scarpe, het Canal de Saint Quentin, het Canal du Nord en via de Oise op de Seine. Het is een veelgebruikte en bij veel pleziervaarders populaire route naar Frankrijk. Immers, de kortste en snelste route naar Parijs gaat over de Boven-Schelde. Van tijd tot tijd liggen er snelvaartzones in de Boven-Schelde. In snelvaartzones mogen

speedboten op volle snelheid varen en vaak liggen er ook waterskibanen. De zones zijn aangegeven met borden op de oevers. De onder Gegevens genoemde maximale doorvaarthoogte geldt voor doorvaart over de hele Boven-Schelde. Er zijn gedeeltes waar de hoogte van de vaste bruggen wat hoger is. Van de Ringvaart om Gent tot sluis Asper is de doorvaarthoogte 7 meter. Het meest beperkende deel ligt tussen Doornik en Bléharies (H 5,88 m).

Heuvels en taalgrens

De omgeving van de Boven-Schelde is over het algemeen landelijk en groen. Alleen rond de steden Gent, Oudenaarde en Doornik liggen industrieën, evenals bij het kleine mijnstadje Antoing. Door de kanalisatie zijn veel bochten uit de waterweg gehaald. De meanders liggen op veel plaatsen nog wel langs de oever en vormen daar groene paradijsjes, maar daar zie je vanaf de boot niet zoveel van.

Tussen Gent en Oudenaarde is het landschap vlak, vanaf Oudenaarde komen er heuvels in de verte: de Vlaamse Ardennen. De omgeving tussen Oudenaarde en Doornik (Tournai)

Het stadhuis van Oudenaarde.

KANAAL BLATON-AAT EN DENDER

Bij het dorpje Blaton takt het Kanaal Blaton-Aat naar het noorden af. Met dit kanaal, dat met enkele sluisentrappen door een fraai landschap loopt, kan na 22,5 kilometer vanaf de monding in het dorpje Aat (Ath) de Dender bereikt worden. De Dender mondt uiteindelijk uit in de Zeeschelde bij Dendermonde. Als eerste ligt er een sluisentrap met tien stijgende sluisen naar het scheidingspand, 27 meter hoger dan het Kanaal Nimy-Blaton-Péronnes. Daarna daal je in elf sluisen af naar het niveau van de Dender, weer 34 meter lager dan het scheidingspand. Ook de Dender is niet sluisloos: tussen Aat en Dendermonde liggen acht sluisen. Alle sluisen, behalve in Dendermonde, worden door mobiele ploegen met de hand bediend.

De bevaarbaarheid van deze overigens prachtige vaarverbinding is niet zo groot, omdat het gedeelte van de vaarweg tussen sluis 15 en ophaalbrug Pont Rosa (± kmr 13 tot kmr 16) verzand is. Met een diepgang van meer dan 0,7 meter kom je hier niet door. Tevens is het scheidingspand in droge periodes niet te gebruiken, omdat men dan te kampen heeft met watergebrek.

kant gaat het kanaal bij de haven van Nimy (deelgemeente van Bergen) over in het Centrumkanaal. Op deze plaats ligt het grote havenbassin Grand Large van Bergen.

Sluisen

In het Kanaal Nimy-Blaton-Péronnes liggen twee schutsluisen en twee keersluisen. De schutsluisen liggen vlak bij de Schelde en hebben forse afmetingen (86 x 12 m) en een flink verval. Sluis Péronnes 2 ligt het dichtst bij de Schelde en heeft een verval van 5,6 meter. Helaas ontbreken in deze sluis drijvende bolders en liggen de klampen in de sluismuur

te ver uit elkaar voor het gemiddelde jacht. Sluis Péronnes 1 ligt ongeveer 1,7 kilometer oostelijker. Deze pleziervaartvriendelijke sluis heeft drijvende bolders, waardoor het verval van 12,5 meter geen enkel probleem oplevert. Op twee plaatsen ligt een keersluis in het kanaal: eentje bij de monding van Kanaal Blaton-Aat en eentje vlak bij de invaart van het havenbassin van Bergen. Beide keersluisen staan altijd open.

GESCHIEDENIS

Voor de 19de eeuw ging alle scheepvaart in deze regio over het riviertje de Hene (Haine). Toen het belang van de steenkolenindustrie in de Borinage (de mijnstreek rond Bergen) steeds belangrijker werd, besloot Napoleon – die het toen voor het zeggen had in deze streken – om het Kanaal Mons-Condé (aan de Boven-Schelde) aan te leggen. Tegen de tijd dat het kanaal werd geopend (in 1818) had Napoleon zijn Waterloo al gevonden en zat hij in ballingschap. Inmiddels zwaaide koning Willem I de scepter over wat nu Nederland en België is, en dus ook over de streek rond Bergen. Omdat een deel van dit kanaal door Frankrijk liep, moest er een hoge tol aan de Fransen betaald worden. Daarom besloot Willem I een nieuw kanaal naar Péronnes te laten graven, een stuk noordelijker aan de Schelde, maar wel op Belgisch grondgebied. Het kanaal naar het Franse Condé liet men voor wat het was. Men begon in 1823 met het werk en in 1826 kon het toen nieuwe Kanaal van Pommerœul naar Péronnes geopend worden. Samen met het in 1919 gereedgekomen Centrumkanaal was dit kanaal een onderdeel van de belangrijke verbinding tussen Schelde en Maas. In 1963 werd besloten het Kanaal van Pommerœul naar Péronnes toegankelijk te maken voor schepen tot 1350 ton. Hiertoe werd het meest westelijke gedeelte verbreed en voor een deel verlegd.

Dankzij de ligging aan de kruising van het Kanaal Nimy-Blaton-Péronnes en de Schelde was Péronnes een centrum van scheepsbouw. Nu is er alleen nog een reparatiewerf met een droogdok.

Op deze manier kwam het huidige Kanaal Nimy-Blaton-Péronnes tot stand. Ook werden veel sluisen vervangen door de twee die nu vlak bij de Schelde liggen. Op een aantal plaatsen zijn delen van het oude kanaaltje nog in het landschap terug te vinden, bijvoorbeeld tegenover de monding van het Kanaal Blaton-Aat en rond Péronnes.

UITGELICHT

Bergen

Bergen (Mons) is de hoofdstad van Henegouwen. De stad is rond het jaar 650 ontstaan als een nederzetting rond het klooster van St.-Waltrudis. Zoals wel meer steden in België, dankte Bergen in de middeleeuwen

KANAAL VAN POMMERŒUL NAAR CONDÉ

Een paar kilometer verder naar het oosten ligt de voorhaven naar het Kanaal van Pommerœul naar Condé. De invaart van dit kanaal is gerust royaal te noemen, het heet dan ook het Grand Large van Pommerœul. Je zou dan ook verwachten dat hier een belangrijke, doorgaande vaarverbinding naar Frankrijk ligt, maar niets is minder waar. Met twee moderne sluisen (waarvan er maar een in gebruik is) kun je over dit 8 kilometer lange kanaal van Pommerœul naar Hensies varen, waar het kanaal in feite doodloopt bij de Franse grens. In Hensies is niet veel te beleven. Vroeger liep het kanaal door tot aan het Franse Condé sur Escaut. Om in Frankrijk aan te sluiten op het Canal du Grand Gabarit naar Duinkerken is het Belgische deel van dit kanaal geschikt gemaakt voor schepen tot 1350 ton. Het Franse deel is echter nooit zover gekomen en is nu door verwaarlozing praktisch onbevaarbaar. Het Belgische Kanaal van Pommerœul naar Condé is dan ook tamelijk zinloos.

VAARGEBIED F

Maas en Samber

Voor velen die vanuit het (zuid)oosten van Nederland naar België varen zal dit vaargebied de entree vormen. In deze geheel Franstalige regio is de omgeving vaak spectaculair door de aanwezigheid van een heuvelachtig landschap, dat rond de Maas ten zuiden van Namen (Namur) beroemd is en voor menigeen een reisdoel zal zijn. Dit is het oostelijkste deel van België waar bevaarbare waterwegen zijn. Voor de liefhebbers van stedenschoon is hier het nodige te beleven. Hoewel Luik niet als mooie stad bekendstaat, is een verblijf in deze dynamische stad toch zeer aan te raden, en Namen en Dinant zijn niet alleen mooi gelegen maar ook prettige, levendige steden.

De Samber (Sambre) heeft twee gezichten. Groene landelijke delen wisselen af met de meest industriële delen van België, met name bij Charleroi.

Dit vaargebied ligt in de provincies Luik (Liège), Namen (Namur) en Henegouwen (Hainaut).

< In Namen rijst de heuvel met daarop de citadel hoog op boven de Maas.